

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

יא ניסן

חג הפסח

גליון כב (פח)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת השמונים לכ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לבריאה

בס"ד. י"א ניסן ה'תשמ"א

תוכן הענינים

מכתבים כלליים

- ד. קרבנות הנשיאים .....
- במכתב אד"ש דמקדים קריאת המגילה לוועל הניסים
וכן בההערה ..... ד.
- במכתב אד"ש דמקדים קריאת המגילה לוועל הניסים (גליון) .ה.

הגש"פ

- ו. הרי אני כבן שבעים שנה .....
- מצות סיפור ביציאת מצרים .....

לקוטי שיחות

- ח. עובר במעי אמו ותינוק בן יומו .....
- בהטעם דאשה מעוברת לא תהי' "קוואסעריק" .....
- ח. ענין הכפרות .....
- ט. הערה בלקו"ש ויקהל ש.ז. ....
- י. בגדר חיוב מזוזה .....
- י. בלקו"ש ח"י בענין לקיחת דוד אח גורן האחוזה .....
- יב. חוקפא דגופא חולשא דנשמטא .....

נגלה

- בירור בהרמב"ן דסובר ספה"ע הוה מ"ע שאין הזמ"ג .....
- בירור בשו"ע אדה"ז הל' פסח סי' תפ"ז ס"ח .....
- יד. תמיהה בדברי המנ"ח במצות סיפור יצי"מ .....
- יד. חיוב דחכמים גדולים במצות סיפור יצי"מ .....
- טו. צ"ע בהרמב"ם הל' סוטה פ"ג הי"א .....
- טו. בהנ"ל ה"ד .....
- טו. ברכת שהחיינו על ברכת התמה .....
- טז. צ"ע בהרמב"ם הל' סנהדרין פ"ה ה"א .....

ח ס י ד ו ת

טז באוה"ת שה"ש ע' רנח ואילך .....
יז בהנ"ל ע' רנט ..... יז

ש י ח ו ת

יז שאלת הד' קושיות ע"י בנים מתחיל בקטן שבהם .....
בביאור הטעם דהאמוריים לא הטמינו אבנים טובות
ומרגליות בקירות בתיהם ..... יז
יח בהנ"ל .....
יח בהתוועדות ש"פ תזריע רש"י ד"ה וכפר עלי' .....
בביאור רש"י (בפ' מצורע) מדוע הטמינו אמוריים ולא
כנענים ..... יט
יט בביאור רש"י ת' טז' ..... (גליון)
כ צניאות בבריכת רחצה נפרדת (גליון) ..... כ

ש ו נ ו ת

כא בענין כתיבת הפרשיות שבתפלין ושיעור הי"ד מהקשר .....
כב הערות ללוח "היום יום" ..... כב

מכתבים כלליים

א. במכתב קודש מיום י"א ניסן מביא בהערות ומ"מ מהסתירה שמצינו בקרבנות הנשיאים, דבבמדב"ר פי"ד, א בסופו מבואר שצוה ה' שיקריבו בשבת והל' הוראת שעה, ושם פי"ג, בסופו שהקרבנות בשבת שלא כהוגן, ומציין לצפע"נ הל' מעה"ק פ"ב הט"ו, עיי"ש.

ויש להעיר בזה ג"כ ממ"ש בשו"ת חתם סופר או"ח סי' רח וז"ל: במ"ש רמב"ם דחנוכה הנשיאים הוראת שעה היתה ובמסכת מו"ק ט, א ילפינן מזה ק"ו ואכלו יוהכ"פ, י"ל ברמב"ם לא הוזכר הוראת שעה אלא על אופן הקרבנות שאין כיוצא בהם לדורות, כגון קטורת וכפירש"י שיר השירים בפסוק אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי, ואי נמי קאי אגוף קרבן יחיד בשבת דהוה הוראת שעה, י"ל דסב"ל שבט א' לא אקרי קהל וכמ"ש מג"א סי' רי"ח ססק"ג עיי"ש, וש"ס קאי למ"ד שבט אחד אקרי קהל, ומאי דקאמר קרבן יחיד ר"ל נגד כל י"ב שבטים נקרא זה קרבן יחיד, אבל לענין דחייבת שבת אין כאן הוראת שעה, ושפיר יליף מיני' ק"ו, ובימי חורפי אמרתי ליישב בזה מדרש רבה וטבות טבת והכין אתה שמרת שבת עד שלא ניתן חייך בן בנך מקריב בשבת שנאמר ביום השביעי נשיא לבני אפרים, דהנה מ"ש שמר יוסף שבת עד שלא ניתן יש לפרש דאבותינו לא שמרו התורה בח"ל כמ"ש רמב"ן, ולכה"פ שבת לא שמרו בחו"ל דגוי ששבת חייב מיתה, ויוסף הוא התחיל לשמור שבת אפי' בחו"ל, והנה כ' פרשת דרכים דאין ליחיד לקבל עליו תורה, ואבות שאני כיון דרבים אתו מיני' כרבים דמו, וא"כ יוסף שקיבל ע"ע שמירת התורה ואפי' שבת בחו"ל צ"ל דסב"ל שבט אחד אקרי קהל, וה"ל רבים אתו מיני' וכרבים, וא"כ כיון שכיון להלכה ששבת אחד מקרי קהל ע"כ בן בנו דוקא יקריב קרבן נשיאים בשבת, עכ"ל. י"א בשיחת ש"פ מצורע ש.ז. בנוגע למדרש זה.

מ.מ. ר.

תלמיד בישיבה

ב. בהמכתב של פורים תשמ"א, הסדר בהמכתב הנה כ"ק כותב בתוך הדברים, קריאת המגילה ועל הנסים משלוח מנות וכו' הנה לכאורה ועל הנסים קודם, למה מזכיר קריאת המגילה קודם, הלא הכל בדיוק הכי גדול אבל הענין שכאן כפי התוכן של המכ"ק נדבר אודות יושבי ירושלים חו"ת, ובשנה זו הרי הם צריכים לקרות את המגילה ביום עש"ק, והם יאמרו על הנסים, רק ביום הט"ו שהוא ש"ק, וא"ת הרי מתנות לאביונים צריך להיות ביום עש"ק, שהוא ג"כ קודם זעל הנסים (כפי שפסק שו"ע בסתרפ"ח באו"ח), אבל כפי החידוש של כ"ק אדמו"ר שליט"א כדאיחא בההגה

ובמראי מקומות של המכ"כ גם מתנות לאביונים צריך להיות ביום הסעודה שהוא ביום ראשון וא"כ הכל הוא בדיוק הכי גדול. על ההג"ה בהמכתב על המליץ "אלע קינדער" וכשאשה מעוברת עושה בהכנות לפורים וכו' הרי גם העובר עושה כי ירך אמו הוא (גיטיין כ"ג ב') וצ"ל למה מציין גיטיין כ"ג ע"ב הלא מציין בכמה מקומות בש"ס הסוגיא זו ובהרחבה הכי גדולה, אלא לכאן כ"ק אדמו"ר שליט"א רוצה לסלק קושיית התוס' שהניח בתימה, בד"ה ונעשה כמו שהקנה לה אחד מאברי' בדף הנ"ל. כי באמת לתרץ קושיית התוס' נמצא ג"כ בירושלמי קידושין פ"ח הל' ג' וכתב שאין נפקא מינה בדין דגיטה וידה באין כאחד אם זה כל גופה או חצי גופה ג"כ, (דרך אגב כאן יש סתירה בין הפנים של הרא"ש לקיצור פיסקי הרא"ש במה שאם אומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה מעוברת זכתה לו ויוצא לחירות זה הפסק של קיצור פסקי הרא"ש היפוך של מה שכותב הרא"ש בפירושו); אבל כפי אופן שכ"ק אד"ש כותב בהג"ה על המכתב הנ"ל בהפשט, כי עובר ירך אמו, הוא כי העובר עושה הקבלת השטר (ע"י אמה), ובמילא אין מקום לתימה של התוס' בגיטיין. אח"כ מצאתי פשט זאם בחידושי רבינו חיים הלוי על הל' עבדים פ"ז הלכה ה'.

ויותר מזה מצינו בתוס' סנהדרין דף פ' ע"ב בד"ה עובר ירך אמו כותב באמצע הדברים כי העובר יש לו חיות בפני עצמו ומצינו בקצות החושן בריש סימן ב' שסבר באם אמרינן עובר ירך אמו הוי העובר דבר שבא לעולם, הן אמח שהראב"ד והלחם משנה בפ"ז מהל' עבדים שסוברים אפילו אם עובר ירך אמו הוי זה דבר שלא בא לעולם, אבל סברת הקצות דזה הוי דבר שבא לעולם וכפי' תוס' בסנ" הנ"ל שהעובר יש לו חיות בפני עצמו הרי יכולים לומר שזה הפשט שהרבי שליט"א לומד הגמ' גיטיין כשהשפחה מעוברת הרי אז העובר מקבל הגט שחרור, ובמילא מסולקת קושיית התוס'.

הרב מרדכי זאיאנץ

ס. פאלו - בראזיל

ג. בגליון כא (פז) סי' ו' שאל הח' ל. י. ג. במכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א מיום י"א אדר שני שכשמביא המצות דפורים, מביא מצות קריאה מגילה לפני ועל הנסים, ולכאן הרי ועל הנסים בא מקודם, עיי"ש מה שכתב.

והעירני ח"א דאפ"ל בפשטות, דכיון דהמכתב הוא מיום י"א אדר שני, והרי מבואר בריש מגילה דמגילה נקראת גם

*כבר עמדוע"ז בקובץ מצורע ש.ז. סעי' ו'

בי"א, לכן מקדים במצות קריאת המגילה כיון דזה שייך בו ביום, ופשוט.

הרב ירחמיאל וויינבלום
ברוקלין נ.י.

ה ג ש " פ

ד. בהגדה של פסח על פסקא של הרי אני כבן שבעים שנה (ב) מבאר שם שבגמ' ברכות כ"ז: בסוגי' דראב"ע - שבשעה שרצו למנות אותו לריש מחיבתא מצד כל המעלות שהי' לו נמלך באשתו ואמרה לו "שלית לך חירותא" נעשה לו נס "ואהדרו לי" תמני סרי דרי חירותא" ומבאר אשר ענין של הנס הי' לגלות לעיני כל שאף שלא הי' לו הסימנים של חכמה אבל בפנימיותו הי' לו מעלת החכמה ושהממנים לא טעו בזה ומוסיף שגם ראב"ע ידע זה אבל כשאשתו אמרה לו שחסר לו הסימנים מובן אשר (מצד ענותנותו) נתעורר אצלו ספק בדבר.

וצריך ביאור איך שייך לומר שהי' ספק מצד ענותנותו כיון שמבואר בכמה מקומות שבענין של עניוות אין שייך לומר שמצד עניוות יהי' ספק. וכגון בלקוטי שיחות ח"א פרשת בהר (אוח טז) מבאר על מה שאמר רב יוסף בגמ' סוטה מ"ט: "ליא תיתני ענוה דאיכא אנא" אז דער אמיתית ענין פון ענוה איז אז ער קען וויסן פון זיינע מעלות אויך די מעלה וואס ער איז אן עניו, און פונדעסטוועגן איז ער בביטול גמור, ווייל ביי אים איז אפגעלייגט אז אלע זיינע מעלות איינשליסנדיק די מעלה פון ענוה זיינען ניס זיינע נאר וואס דער אויבערשטער האט אים געגעבן וכו' " ובאותו הליקוט מבאר גם כן בהענין דהאיש משה עניו מאד מכל אדם אשר על פני האדמה (במדבר יב, ג) אז הגם משה רבינו האט געוואוסט זיינע מעלות אז ד. הורה איז געגעבן געווארן דורך אים, פונדעסטוועגן האט ער זיך געהאלטן קלענער מכל האדם אשר על פני האדמה ... (כ"י יוסף) און נאך מער און אויב אנדער אידן וואלט מען געגעבן אזעלכע מעלות וואלט יענער אויפגעטאן מער פון אים. ע"כ. ויל"ע בזה.

שלמה חיים ביולא
תות"ל מאנטריאל

ה. בלקו"ש פ' בא ש.ז. נדפצה השמטה למה שנתבאר בהגדה של פסח (ע' טו) שיש ב' גירסאות במכילתא: במכילתא שהביא בסהמ"צ להרמב"ם מ"ע קנז כתב: והגדת לבנך אעפ"י שאינו שואלך כו' בינו לבין אחרים מנין ת"ל כו', אבל במכילתא דרשב"י מוסיף בינו לבין עצמו בינו לבין אחרים מנין ת"ל כו', ונתבאר בזה בההשמטה דלגירסא זו (דהמכילתא דרשב"י) צע"ג: לאחר ש'אומר

"בינו לבין עצמו", "בינו לבין אחרים" מיותר. (ראה ג"כ בהערות וביאורים גליון י"ב (עח) שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין זה, וכך בשיחת ש"פ תרומה).

והנה לכאן יל"ע בזה, דהרי כוונת המכילתא לומר דהמצוה דסיפור ביצי"מ - הגדה - אינו תלוי דוקא כשיש לו בן, אלא היא חובת הגוף וצריך לקיימה בכל אופן, ולזה אומר דהמצוה לספר ביצי"מ אינו רק כשיש לו בן, אלא אפי' בינו לבין עצמו ג"כ צריך לספר ביצי"מ, ולא רק כשהוא בינו לבין עצמו, אלא אפי' בינו לבין אחרים, היינו שהוא נמצא בין אחרים שכבר מספרים ביצי"מ, מ"מ אין זה מספיק לצאת ידי חובתו, אלא בעינן שגם הוא בעצמו יספר, דכתיב זכור את היום הזה וגו' והוא חובת הגוף על כל אחד ואחד.

ועי' בשבח פסח (דיני מגיד אות ב) שמסתפק אם אמרינן לגבי מצות סיפור יצי"מ בליל פסח הדין דשומע כעונה, כיון דבעינן הגדה כמו לאחרים עיי"ש, והנה אם נאמר דלא אמרינן שומע כעונה, אפ"ל כנ"ל דאפי' כשהוא עם אחרים והם מספרים ביצי"מ והוא שומע, מ"מ לא יצא ידי חובתו כי צריך לספר בעצמו דוקא.

אבל אליבא דאמת הנה גם במצוות הגדה אמרינן שומע כעונה, כמבואר בשו"ע אדה"ז סי' תעג סעי' כד דבעה"ב אומר ההגדה וב"ב יוצאין בשמיעה, עיי"ש, וכבר הוכיחו האחרונים מהך דפסחים קטז, ב דרב ששת ורב יוסף היו מוציאם אחרים י"ח, דמוכח דאמרינן שומע כעונה, ועי' עוד בשו"ע אדה"ז שם סעי' נב, ובמאירי פסחים קטז, ב ועוד, וא"כ אי אפשר לומר הפי' כנ"ל.

אבל באמת גם כשאמרינן דשומע כעונה, הרי זה כאילו הוא אומר בפיו ממש, ועי' בשו"ע אדה"ז או"ח סי' ריג סעי' ג' דשומע כעונה צריך לשמוע מבר חיובא דוקא, ועי' ג"כ בסי' קכד סעי' ז': "כיון שמכוונים ושומעים התפלה מהש"ץ ושומע כעונה וכאילו מתפללין בעצמן", ועי' ג"כ שם בהל' שחיטה סי' א': "דשומע כעונה וה"ז כמוציא בפיו", ועי' בשו"ת חת"ס או"ח סי' ט"ו שכתב זה לגבי סיפור ביצי"מ בליל ט"ו, וע' ג"כ שם או"ח סי' נה, ולפי"ז אפ"ל דהו"א דדוקא בינו לבין עצמו יש חיוב סיפור וכמ"ש בחינוך ריש מצוה כ"א: "ואפי' בינו לבין עצמו אם אין אחרים חייב להוציא הדברים בפיו כדי שיתעורר לבו בדבר כי בדיבור יתעורר הלב", ולולי זה לא יהי' סיפור כלל, אבל בינו לבין אחרים, ואחרים מספרים, אף במקום דלא שייך הדין דשומע כעונה יצא י"ח, קמ"ל זכור את היום הזה וגו', דזהו חובת הגוף על כאו"א, ובכל אופן יש חיוב סיפור יצי"מ בעצמו.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ג. בקשר למה שדיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בש"פ מצורע שיש נפק"מ בענין כפרה בין עובר במעי אמו להינזק שנולד אפ"י הוא בן יומו, יש להעיר במ"ש בס' דברי חיים עה"ת בפסוק שובה ישראל וז"ל: ע"ד ששמעתי מפי מורי הקדוש בשם אדמו"ר מו"ה אלימלך זצ"ל שצריך האדם לשוב בתשובה עד העבירה הראשונה שעשה מעודו, כי איך אדם מישראל יעשה עבירה, ומסתמא גרם לו עבירה אחרת, כי עבירה גוררת עבירה ומסתמא עשה מקודם עבירה קלה שגרם להחמורה, אך גם הקלה א"א מבלתי יבא על איזה כשלוך כשוגג... והכלל אמר מורי ר"א ז"ל הנ"ל דכ"כ עשה תשובה גם על מה שעשה בעודו עולל מוטל על שדי אמו וספח על דדי' גם ע"ז עשה לו סגופים עכ"ל, וזהו ע"ד הנ"ל.

אבל עי' בס' מאור ושמש פ' מסעי שכתב וז"ל: זכך שמעתי מאדמו"ר הרב בוצינא קדישא איש אלקי מו"ה אלימלך זצוק"ל שאמר שעשה תשובה על חטאת ימי הנעורים וגם על מה שחטא בהיותו בבטן אמו וצער אוחה, עכ"ל, נמצא דאין רא"י מזה.

הרב גדלי' אראנאוויטש
מאנטרעאל קאנאדא

ד. בלקוטי שיחות פ' תזריע ש.ז. מבאר הטעם דאשה מעוברת לא תהי' "קוואטעריג" כיון דבעינן לשנים דוקא, ואשה מעוברת נחשבת למציאות יותר מאחת עיי"ש, וצריך ביאור דהרי כתב בסידור הריעב"ץ: "ונהגו לכבד כמה אנשים להוליך התינוק עד סמוך לכסא אליהו", וא"כ איך אפ"ל דבקוואטיר יש דיוק שלא יהיו יותר?

אחד הת' - תות"ל 885

ה. בלקו"ש פ' תזריע ש.ז. סעי' ו' מבאר המנהג בנוגע להכפרות דאשה מעוברת לוקחת תרנגול גם בשביל העובר, דאין הפי' שהעובר נחשב למציאות בפני עצמו, דא"כ אינו מובן איזה כפרה שייך להעובר במעי אמו, אלא הפי' הוא דהעובר משנה מציאות אמו, שהיא נחשבת כמו שתיים, ולכך כפרה שלה צ"ל משתיים עיי"ש.

ויש להעיר בזה במ"ש באלף המגן (על מטה אפרים) סי' תר"ה ס"ק ד' וז"ל: זה כפרתי. שם כפרה בזה אין הנראתו לשון מחילה וסליחה, כי אין בענין זה כפרת עוון, אבל הוא מענין "נחתי כפרך מצרים" (ישעי' מג) דתרגומו "יהבית חליפך מצראי", "לא יתן לאלקים כפרו" (תהלים מט) דתרגומו "ולא יהב לאלקא פורקני". ולשון זה מורגל בדרז"ל באמרם הבן כשמזכיר את אביו תוך י"ב חודש יאמר "הריני כפרת משכבו" ופי' בעל הערוך

הריני במקומו לסבול יסורי ענשו, וזה המכוון גם כאן בשם "כפרה" שהעונש והפגע הנגזר על האדם יהי' עוף זה או הדג זה תחתיו. (סידור עיון חפלה, ועי' עוד מזה בס' זרבבל פל"ו) את"ד. (וראה בשיחת פ' מצורע בהפי' בכפרה).

ולפי דבריו אפ"ל הטעם דגם בעובר מצ"ע שייך לקחת חרנגול וכו', ע"ד המבואר ברמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"א וז"ל: יש חטא שהדין נותן שנפרעים ממנו על חטאו כו' בבניו הקטנים שבניו של אדם הקטנים שאין בהם דעת ולא הגיעו לכלל מצות כקנינו הם, וכחוב (דברים כד, טז) "איש בחטאו ימותו" - עד שיגיע לכלל איש, עכ"ל, ולפי"ז מובן דגם בעובר שייך ענין זה.

אבל מובן דבהשיחה לא ניחא לי' בזה דהרי מביא בהערה 40 מכמה מקומות שהו"ע של כפרה ממש בדוגמת ענין הקרבן עיי"ש, וזה לא כהנ"ל, ולכן מבאר בהשיחה כהנ"ל.

אבל לכאוף יש לעיין קצת דהנה בהסידור מבואר "ושוחטין אותו באשמורת הבוקר אחר סליחות כי אז חוט של חסד גובר בעולם וכו'" ולכאוף כיון שיש בזה ענין דקרבן הרי אפ"ל בזה הטעם דאין שוחטין ואין מקריבין בלילה, ועי' בשו"ע אדה"ז סי' א' סעי' יג, ובמהד"ח סעי' ט' לגבי פ' הקרבנות דצריך שיארמן ביום דוקא עיי"ש, כיון דזהו כמו קרבן. ועי' באלף המגן שם סק"ה שמביא מס' נזירות שמשוץ דאין לשחוט קודם שיאיר היום דוגמת הקרבן שאין שוחטין וכו', וא"כ גם לדידן הי' אפ"ל טעם זה. ואכתי יל"ע כי כתבתי בחפזי.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

ט. בלקו"ש ויקהל שנה זו מקשה כ"ק אד"ש וזה לשונו שם: ווי קען זיין אז ר' יוסי וואס איז געווען פון די גדולי התנאים און געפינענדיק זיך במסיבת רשב"י וחבריא שלו, ביי וועלכע מען האט גערעדט רזי תורה זאל בשעת מעשה מהרהר זיין במילי דעלמא??!

און אויב מען וועט געפינען א הסברה אז דאס וואס ר' יוסי האט מהרהר געווען במילי דעלמא איז געווען אין א אופן וואס איז אויסגעהאלטן ע"פ תורה (ביז אז צוליב דעם איז רעכט מפסיק זיין דאס הערן די רזי תורה וואס האט זיך דאן גערעדט איז שווער לאידן גיסא פארוואס איז ביי אים דורכדעם נחסר געווארן א אות פון זיין נאמען.

ולהעיר מזהר ח"ב דף י"ז ע"ב וזה לשונו שם: רבי יוסי נפק לאורחא, והוה רבי אחא בר' יעקב אזיל עמי', עד דהוי אזלי שתיק ר' יוסי והרהר במילי דעלמא ורבי אחא הרהר במילי דאורייתא (עד דהוי אזלי) חמא ר' יוסי חד חויא דהוה דהיט

אבתרי' אמר ר' יוסי לרבי אחא חזיתיהאי חויה דרהיט אבתראי,
אמר לי' רבי אחא אנא לא חמינא לי', רהט ר' יוסי וחויא
אבתרוי נפל ר' יוסי ודמא שתת ונחת מחוטמוי שמע דהוו אמרינן
רק אתכס ידעתהי מכל משפחות האדמה וגו', אמר ר' יוסי ומה על
שעתא דחא כך מאן דמתייאש מנה על אחת כמה וכמה וגו' ע"ש
באריכות.
מנחם מענדל גורארי'
תוח"ל מאנטריאל

י. בהליקוט דפ' ויקהל שנת תשל"ז (נדפס בספר לקו"ש
כרך ט"ז ויקהל ג') מבאר שם באות ו' המחלוקת שבין הרמב"ם
והראב"ד באם אין דלת על השער אי חייב במזוזה שיטת הרמב"ם
היא בהל' מזוזה פ"ו ה"א שכתב שם: עשרה תנאים יש בבית
ואח"כ יתחייב הדר בו לעשות לו מזוזה ואם חסר תנאי אחד
מהן פטור מן המזוזה ואלו הן כו' ויהיו לו דלתות וכו'
ע"כ. והשיב עליו הראב"ד: שיהי' לו דלתות לא נאמר אלא
משום כו' ע"כ.

ואיחא בשיחה: קען מען מסביר זיין זייער מחלוקת
אז דאס איז תלוי אין דעם ביאור הגדר פון דלת (א) דלת
איז אַ טייל פון דעם שער וואס ענינו איז פּתּיחה (ב) דלת
איז אן ענין בפ"ע סגירה (אן דעם דלת וואלט געווען
שטענדיק אן אפגעער חלל און דער דלת איז סותם דעם חלל).

ומבאר שזוהו המחלוקת יביין הרמב"ם והראב"ד שהרמב"ם
סובר שזלת הוא חלק מהשער וא"כ כשחסר דלת חסר שער ופטור
ממזוזה משא"כ הראב"ד סובר להיפך שהדלת סותם השער ואף
בלא דלת שער הוא וא"כ חייב במזוזה אף בלא דלת.

ולכאורה צ"ל סברת הרמב"ם למה צריך דלת. הא הראב"ד
מובן מאד דהזילת סותם הפתח והשער אלא דעי' בהערה 27
שמבאר דבלא דלת הוי פרצה בהכותל ולא שער וכו' ע"ש. משא"כ
הראב"ד סובר פשוט שהיות דכאן הוא המקום ליכנס ולצאת דרך
ביאתך א"כ חייב במזוזה ואין הדלת מוסיף בהשער ואדרבה,
וכפשוט הגמ' דיומא (יא, ב) אמר רבא ביתך דרך ביאה מן
הימין. (וכן עי' במנחות (לד, ב) וברש"י שם ובחולין (קלה,
א) וברש"י שם וברי"ף הל' מזוזה ע"ז ע"א ועוד ואיכ"מ).

והיוצא מכל הנ"ל הוא דשיטת הרמב"ם הוא דהיות ובד"כ
עושים דלת על השער א"כ הוא - הדלת - נכנס להיות חלק מהשער
והוא - הדלת - משלימו.

ואפשר לומר שהרמב"ם לשיטתו במק"א והיינו: ברמב"ם
בהל' שבת פט"ז ה"כ כתב וז"ל: וצורת הפתח שעשה אותה מן
הצד אינה כלום שאין דרך הפתחים להיות בקרן זווית אלא
באמצע.

ובחדושי הגר"ח בעירובין (יא, ב) על הא דאמר רב חסדא צורת הפתח וכו' כתב: דיש לחקור בהא דצורת הפתח מתיר לענין הוצאה ועירובין אי משום דצורת הפתח יש לו דין פתח והוא נעשה פתח ממש או דילמא דצורת הפתח אינו פתח אלא הוא דין בפני עצמו דצורת הפתח מתיר לענין הוצאה וטלטול.

וממשיך שם להביא ראיה מרמב"ם הנ"ל כצד הא' דצורת הפתח הוא משום דנעשה פתח ממש והיינו שמביא שם לשון הרמב"ם וכתב אח"כ: ואי נימא דצורת הפתח הוא דין בפ"ע שצורת הפתח מתיר מה בכך שאין דרך הפתחים בכך להיות בקרן זווית הא מ"מ יש כאן צורת הפתח עם כל הדינים אע"כ שכל ההיתר של צורת הפתח הוא משום שנעשה פתח ממש ולכן כאן שאין דרך הפתחים להיות בקרן זווית אינו יכול להיעשות פתח ממש ע"כ.

וא"כ יש לתווך זל"ז, דכמו בנוגע לדלת עפ"י ביאור השיחה הדלת נחשבת כהשער ולא ענין בפני עצמו וכשחסר הדלת אין כאן שער ובפשטות משום שכן בד"כ עושים שער וכמ"ש בשיחה "אז דער חיוב מזוזה איז פאראן נאר ווען דער פתח איז באופנו הרגיל והשלם - ווען ער האט א דלת - וכו'".
וא"כ סובר הרמב"ם דגם בנוגע לצורת הפתח דאופנו הרגיל והשלם של פתח הוא כשיש לו צורת הפתח ואז מתיר להוצאה וכו' משא"כ כשאין כאן צורת הפתח אין זה פתח ממש, ואינו די להתיר וכו' (ומובן דאינו דמיון ממש אבל עכ"פ יש להם צד השוה וד"ל ואי"ל).

יוסף יצחק בעלינאו
תות"ל - 770

לא. בלקו"ש ח"י ע' 62-63: "אם הי' דוד לוקח את הגורן וכו' רק משום שהוא שלו מדין כיבוש, אזי אין זה שולל לגמרי את השייכות של ארונה להגורן. ולכן שילם דוד עבורו. בכדי לסלק כל זכותו של ארונה מכל וכל". ובהערה 26 שם: "ראה לקו"ש שם [ת"ה] ס"ע צו".

וז"ל בלקו"ש ח"ה שם: "בדוגמת א"י, אז ווען איר שייכות צו אידן וואלט זיך אנגעפאנגען ערשט ביי איר כיבוש (און ניט פריער דורכן "נחנה (במחשבה) לאשר ישר בעינינו" בתחלת הבריאה), איז אמת טאקע אז אויך דערמיט וואלט זי נקנה געווארן צו אידן, אבער דאן וואלט דער קנין ניט אויסגעשלאסן לחלוטין די אלע אומות העולם פון צו האבן עפעס א שייכות צו ארץ-ישראל".

ובהשקפה שטחית נראה, שהציון כאן (בלקו"ש ח"י) לשם, הוא משום ששם מובא הלשון שהכיבוש מצ"ע לא הי' שולל לחלוטין את שייכות האומות לא"י.

אבל כד דייקת שפיר, לכאורה המבואר שם (בלקו"ש ח"ה) אינו ענין לכאן. דכאן מבוארת מעלת קנין כסף על קנין כיבוש,

ואילו שם מבואר החסרון שבכל קניני בני"א לגבי קנין של דבר שנברא מלכתחילה בשביל הקונה אותו. ויש לעיין בזה.

א.ד. - תות"ל 885

יב. בלקוטי שיחות ח"ג פ' וישב אות ג', ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א שמ"ש בזהר "תוקפא דגופא חולשא דנשמחא" אין הכוונה לבריאות הגשמי של הגוף, רק הכוונה להחאות בענינים גופניים אבל בריאות הגוף עצמו הרי אדרבה צריכים גוף בריא לעבודת ה' וכמ"ס הרמב"ם "היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא", ובהערה 9 שם כותב כ"ק אד"ש דלכאורה ברור, אשר יש כאן השמטת המדפיסים הראשונים וצ"ל מדרכי עבודת השם הוא, ועיי"ש עוד.

וכתבתי כל הנ"ל להרב מאיר מאזוז (בנו של בעהמח"ס שו"ת איש מצליח), וכתב אלי בזה"ל: מה שהעיר כת"ר מהזוה"ק דתוקפא דגופא חולשא דנשמחא, הנה כיו"ב ממש כתב הרמב"ם בהקדמתו לסדר זרעים (בש"ס ווילנא דף נ"ה רע"ג) כי תחלת השכל יצייר שחורבן הנפש בתיקון הגוף ותיקון הנפש בחורבן הגוף ע"ש, ומבואר שם בדבריו שהכוונה על רדיפת התאוות והתענוגים כיעו"ש, והוא כפירוש האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א.

ומה שהגיה כבוד האדמו"ר בלשון הרמב"ם מדרכי עבודת השם הוא, לענ"ד הרמב"ם נקט לישנא דקרא והלכת בדרכיו, ובא להסביר מה ענין פרק זה שעוסק ברפואה, להלכות דעות המיוסדים על פסוק והלכת בדרכיו (כמבואר בריש הלכות דעות מצוה א' להדמות בדרכיו ע"ש), ולכן כתב שהיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, כלומר מכלל הליכה בדרכי השם הוא, עכ"ל של הרב מאיר מאזוז, ואבקש מהקוראים לענות בזה.

הרב מנחם גדלי' שווארט

- כולל אברכים - מונטריל -

נ ג ל ה

יג. ידוע מ"ש הרמב"ן בקידושין לד, א, דספה"ע הוה מ"ע שאין הזמ"ג, וחמהו ע"ז רבים אין אפ"ל דהוה מ"ע שאין הזמ"ג, וראה רמב"ם פ"ז מהל' תמידין ומוספין הל' כד, וכך עיין בסהמ"צ מצוה קס"א, וכך בשו"ע אדה"ז סי' תפ"ט סעי' ב', ואביא כאן כמה חירוצים:

(א) בשו"ת אבנ"ז או"ח סי' שפד חירץ: ואפשר ס"ל לרמב"ן דעומר לא חלתה תורה בזמן עצמו שמקריבין בו. היינו

שיקריבו העומר בט"ז בניסן. רק ממחרת השבת מתרגמינן מבחר יומא שבא. אם כן איך זמן ט"ז בניסן גורם. ואם תאמר מכל מקום זמן השבת הוא ט"ו בניסן גורם. הלא כל מצוות השבת נשים חייבות פסח מצה מרור גם לספר ביציאת מצרים כתב בחינוך דחייבות. הוא הדין עומר אי אחת יכול לפוטרן מחמת שזמן יום טוב גרמא כיון שכך מצוות שביום טוב נשים חייבות ... ע"כ.

(ב) בספר דברי יחזקאל סימן מה אות ד: ... י"ל דס"ל להרמב"ן דהא דמונין מיום ט"ז בניסן אינו מצד עצם הזמן שהוא המחייב במצוה דספירת העומר כמו ט"ו בניסן דמחייב במצה אלא משום דכתיב בקרא וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר וגו' ואלו הי' זמן הבאת העומר ביום אחר ג"כ היו מחייבינן בספירה נמצא דמה שספירת העומר יש לה זמן קבוע אינו אלא מצד ההכרח ולא מצד זמנו בעצמותו ובכה"ג לא חשיב זמן גרמא ... ע"כ.

(ג) בספר משמרת חיים (עניני ספירת העומר) ע' ס': דמ"ע שהזמ"ג שייך היכא שהמצוה שייך בעצמיותו לכל זמן והתורה הגבילה המצוה לזמן ידוע כגון מצות סוכה דיכולים לישב בסוכה כל השנה והתורה הגבילה לזמן ידוע זה חשיב מ"ע שהזמ"ג, משא"כ גבי ספירת העומר דעצם המצוה היא לספור חמישים יום ממחרת הביאכם את העומר ובזמן אחרת חסר עצם המצוה וא"כ איך המצוה מוגבלת בזמן אלא דבזמן אחר איך מצוה כלל וזה לא חשיב שהזמ"ג. ע"כ.

(ד) בשו"ת דברי מלכיאל ח"ג סי' ה' דט"ס הוא, עיי"ש. וכן בספר מנחת עומר קונטרס שירי מנחה סי' ה' סעי' ג' דט"ס הוא, ואולי הי' כתוב ט"ז ופירושו ספירת זבה, עיי"ש ולקמן סי' ז' סעי' ג' אולי ט"ס הוא וצ"ל ספירת זבה ויסבור כשיטת הסוברים דספירת זב מ"ע מה"ל לספור בפה, אבל ברמב"ן עה"ת מפורש להיפך ואפשר דצ"ל ספירת היובל וגם זה צ"ע. ע"כ.

(ה) אבל ראה מועדים וזמנים ח"ח ע' ע"ד שבדקו הדבר ומצאו בכת"י ישנים ובכולם מצאו כגירסא שלפנינו. ותירוץ הוא: ונראה דהרמב"ן סב"ל שספירה בזה"ז דרבנן כשיטת רוב הפוסקים, ועיקר חיובה מה"ל דכתיב "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה וגו' עד וגו' והקרבתם מנחה חדשה" והספירה מקשר בין שניהם, ודעתו דאף שנשים אינם בכלל חיוב מחצית השקל, שנאמר כל העובר על הפקודים דוקא, מ"מ הרי צווי דקרבנות הוא גם עבור נשים, ולכן נשים הו' בכלל חיובי ציבור לקרבנות, וחיובי ציבור נקרא איך הזמן גרמא, דחיוב הציבור להקריב קרבנותיהם כשחייבים, וזהו שמחייב גם נשים בספירת העומר. עכח"ד.

יך. בשו"ע אדה"ז הל' פסח סימן תפ"ז ס"ח וז"ל: יש מקומות נוהגין לגמור ההלל בציבור בברכה תחילה וסוף בליל א' של פסח אחר תפילת ערבית וכך בליל ב' של גליות ואין נוהגין כן במדינות אלו שאין אנו קוראין כלל ההלל בכיהכנ"ס זה עכ"ל.

ואבקש ממעייני הגליון לבאר לי מהו הפירוש "בכיהכנ"ס זה", ולא מצאתי בלוח התיקון שזהו טה"ד.

אברהם שלום אדלער
ישיבה גדולה - ניו הייוון

טו. כתב המנחת חינוך מצוה כא דחלוק מצות סיפור יצי"מ בליל פסח מהזכרת יצי"מ דשאר ימות השנה, דבשאר ימות השנה מצות ההזכרה היא בינו לבין עצמו ומשא"כ ליל פסח דנפק"ל מוהגדת לבנך עיקר מצותו לספר לאחר, אח"ד. וקשה דאם עיקר המצוה להשמיע לאחר ל"ש בזה שיוציא י"ח מדין שומע כעונה, דהרי החיוב דסיפור ביצי"מ לא נגמר בזה שהוא מספר ככל המצוות התלויות בדיבור, דהרי כאן צריך שישמיע לאחר, ובמילא לא שייך בזה שומע כעונה, ובפסחים קטז, ב מוכח דגם בהגדה שייך הדין דשומע כעונה, דרב ששת ורב יוסף היו מוציאים אחרים י"ח, ועי' רשב"ס שם ובתוס' מגילה יט, ב בד"ה ורבי יהודה.

ועי' בחידושי בית הלוי על התורה בסוף הקונטרס לחנוכה בנוגע לברכות כהנים מה שאמר חכם אחד דכהן א' יכול לומר ברכת כהנים ושאר הכהנים ישמעו, דשומע כעונה, וכתב ע"ז דלא נהירא כלל דשומע כעונה שייך רק בדבר שאין צריך בו אלא אמירה, אבל ברכות כהנים צריך קול רם, ובזה לא שייך שומע כעונה, דהרי ענייתו של הכהן השומע אינו נשמע להעם השומעים ולא עדיף הך כהן השומע מאם הי' אומר מפורש בפה רק בלחש דלא יצא עכ"ל, וא"כ ה"ה בנד"ז דאם המצוה היא לומר לאחרים דוקא, לא שייך בזה הדין דשומע כעונה, ודברי המנ"ח צע"ג.

הרב שניאור זלמן מארגאלין
ברוקלין, נ.י.

טז. בקרית ספר להמב"ט ריש פ"ז מהל' חומ"צ כתב וז"ל: מצוה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים וכו' שנא' זכור את היום הזה, ומנין שבליל טו דכתיב והגדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה עשה, בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, ואע"פ שאין לו בן ואפילו חכמים גדולים צריכים לעסוק בהלכות פסח עד חצות דכתיב מה העדות והחוקים וגו' דזכור בפה וכו' עכ"ל.

ודבריו תמוהים דמהו שכתב לחדש דאפי' חכמים גדולים חייבים לעסוק בהל' הפסח, שהרי עיקר החידוש שנאמר בחכמים גדולים הוא דאפי' אם יודעים את סיפור יצי"מ לכל פרטיו, מ"מ

חייבים לספר, ובקריית ספר משמע שבאמת מצות סיפור ביצי"מ אינה נוהגת בחכמים גדולים, וכל חיובם הוא רק לעסוק בהלכות הפסח, שהתחיל במצות סיפור, ומסיים דאפי' חכמים גדולים חייבים לעסוק בהל' הפסח, משמע דבסיפור אינם חייבים, וצ"ע.

שמואל גלאסמאן

תלמיד בישיבת באר יעקב

ברוקלין, נ.י.

יז. ברמב"ם הל' סוטה פ"ג הל' י"א וז"ל ואח"כ כהן אחד בא אלי' מכהני העזרה, ע"כ. צריך עיון בהדיוק כהני העזרה שלא מוזכר רק כאן, וכך לא נזכר בגמ' (סוטה דף ז' ע"א במשנה) אלא בסתם וכהן אוחוז בבגדי'.

ישעי' זושא ווילהעלם

תות"ל - 770

יח. ברמב"ם הל' סוטה שם הל' ד' וז"ל ומביאין אותה כנגד שער המזרח מבחוץ ומעמידין אותה שם ע"כ ובהל' ט"ז ואם טמאה היא מיד פני' מוריקות וכו'. והן אומרים הוציאוה כדי שלא תפרוש נדה והנדות מטמאות עזרת נשים והן מוציאין אותה מעזרת נשים שהיא עומדת בה עכ"ל, וכך בהל' מחוסרי כפורים פ"ד הל' ב' המצורע עומד מחוץ לעזרת ישראל כנגד פתח מזרחית באיסקופות שער נקנור וכו' ושם משקיף את הסוטה, עכ"ל. ולכאן משמע מהרמב"ם דמקום השקאת הסוטה הוא בעזרת נשים חוץ מעזרת ישראל, ולכאורה צ"ע מתוספתא פ"א דסוטה הל' ג' הובא בתוס' סוטה דף ח' ע"א ד"ה ששם וז"ל היא עומדת מבפנים והכהן עומד מבחוץ ע"כ ועיי' במנחת ביכורים על התוספתא שמפרש דהשקאת סוטה בעזרה (היינו עזרת ישראל) וצ"ע.

הנ"ל

יט. אודות ברכת שהחיינו על ברכת החמה הנה עיי' בפסקי דינים של הצמח צדק בלקוטים בסדר קריאת המגילה בסוף שמביא האלי' רבא שבברכת שהחיינו אינו עובר על לא תשא. כזא מצינו ג"כ בעירוובין דף מ' ע"ב שהחיינו הוא ברכת רשות ומביא ראי' מהטור בהלכ' פסח סי' תל"ב בשם בעל העיטור עיי"ש. ובמילא אין כאן פלא. ולכאן איפכא, למה בכלל יש אומרים שלא לברך שהחיינו, ולמה צריכין בגד חדש או פרי חדש*.

הרב מרדכי זאיאנץ

ס. פאלו בראזיל

* כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר דברי הצ"צ אלו בהתוועדות דש"פ חזריע.

כ. ברמב"ם הל' סנהדרין פרק ה' הל' א' וז"ל אין מעמידין מלך אלא על פי בית דין של שבעים ואחד ע"כ וצ"ע שינוי הלשון מהל' מלכים פ"א הל' ג' אין מעמידין מלך בתחלה אלא על פי בית דין של שבעים זקנים ע"כ מהו הדיוק בתחלה.

ישעי' זושא ווילהעלם
תוח"ל - 770

ח ט י ד ו ח

כא. באוה"ת שה"ש ע' רנח ואילך, נדפס קטע ממאמר ד"ה קול דודי מאדה"ז (המאמר בשלימותו נדפס בספה"מ תקס"ט ע' נד ואילך) בתוספת הגהות. גוף המאמר הוא רשימת (הנחת) כ"ק אדאה"צ (ראה אוה"ת שם ע' רסג וע' רסד, וה"פתח דבר" לספה"מ תקס"ט) וההגהות הם מכ"ק אדמו"ר הצ"צ.

ושם בע' רס: "בזמן שהיו ישראל בגלות מצרים היו משועבדים בעמקי הקליפות בנש"ט דקליפת מצרים כידוע, ולא הי' ביכולתם להעלות מ"ן מצד עצמם כלל, כי היו משוקעים ומובלעים מאד בנש"ט". והצ"צ מגי' ע"ז "צ"ל במ"ס שע"ט" (ובכ"מ להלך בפנים המאמר נזכר ג"כ שהיו משוקעים בנש"ט, ושם לא הגי' הצ"צ, כי כנראה סמך על הגהה זו בפעם הראשונה).

הרי לפנינו ב' אופנים, א) שהיו משוקעים בנש"ט (וקשה לומר שהוא טעות מעתיק, מכיון שנזכר כן כמה פעמים במאמר זה, וראה ג"כ בד"ה זה בפלח הרמון שה"ש לג, ב שם נזכר ג"כ שהיו משוקעים בנש"ט), ב) שהיו משוקעים במ"ס שע"ט (וראה ג"כ אוה"ת בא ע' רפג ואילך ובהמשך וככה תרל"ז בסופו בביאור ענין החפזון דיצי"מ כי אילו היו מחעכבים היו נכנסים ח"ו בחלק החמשים דנש"ט ואז לא היו יכולים לצאת כו'). וודאי אלו ואלו דא"ח.

ולע"ע מצאתי מקור לב' האופנים בס' הפרדס להרמ"ק, וז"ל בשער י"ג פ"א: עוד הוצרך להזכיר חמשים פעמים (יצ"מ בתורה) כנגד נ' שערים להודיע' כי מכל חמשים שערים היתה גאולתם והטעם כי ישראל בהיותם במצרים נכנסו לתוך הקליפות והפקירו עצמן עד ששלטה הקליפה בהם חמשים שערי קליפות וכדי לשבר הקליפות הוצרך להיות נשפע שפע מכל שער כדי לשבר כל שערי הסומאה, ע"כ. ושם אח"כ בפ"ד הוא כותב: ועוד שהיו בתוך מ"ס קליפות כו'. ע"כ. הלא לפנינו בפרדס גופא ב' אופנים אלו.

וצריך תיווך ב' אופנים אלו וביאורם עפ"י דא"ח.

(ודוחק לומר דמה שנקטו חמשים כוונתם למ"ס, וע"פ מ"ש בריטב"א למס' מכות דף כ"ב ע"א ובהרא"ש ס"פ ערבי פסחים לגבי מלקות ארבעים יכנו ולגבי ספה"ע חספרו חמשים יום וכו', ע"ש (ועיג"כ במהר"ם שי"ק על ספה"צ מצוה תקצ"ד בסופו). כי לשון חורה לחוד ולשון חכמים לחוד).

ב) באוה"ת שם ע' רנט מבאר בענין חגה"פ שהוא ע"ד זווג ראשון שאינו לפי מעשיו אלא ע"פ הכרוז מלמעלה, וכך חגה"פ ופסח ה' כו' הוא גילוי בחי' אתעדל"ע שלא לפ"ע האתעדל"ת. משא"כ זווג שני וכו' שהוא לפי מעשיו היינו שהאתעדל"ע הוא לפ"ע האתעדל"ת.

ומסיים: "ולכן ארז"ל דענין קשה לזווגם כקי"ס קאי על זווג שני שלפי שהוא לפי מעשיו לפי האתעדל"ת ע"כ הוא קשה כי לא אכשור דרי, אבל זווג ראשון שהוא ע"ד אתעדל"ע מצד עצמו הרי אין לפניו קושי כלל ח"ו".

והנה הלשון בדרז"ל הוא קשה לזווגם כקי"ס, ובקי"ס הרי הי' אתעדל"ע מצד עצמו שלא ע"י אתעדל"ת (ראה חו"א בשלח סד, ג. אוה"ת חנוכה כרך ה' תחקנ, ב ואילך. ובכ"מ), א"כ מהו ענין הקושי בקי"ס.

ובד"ה החודש חרנ"ד (הובא בלקו"ש ח"ה ע' 361) מבאר ענין הקושי בקי"ס שהי' החיבור דלמעלה מהשתלשלות והשתלשלות, ולפי"ז יהי' הפי' ב"קשה לזווגם כקי"ס" שהדמיון הוא רק שבניהם קשה, אבל לא מטעם אחד. וצע"ק.

הרב אלי' מטוסוב
ברוקלין נ.י.

ש י ח ו ת

כב. בשיחת אחש"פ תש"מ איתא וזה לשונו שם: ווי כען זעט דאס בפשטות ובגשמיות אז מנהג ישראל בכ"מ איז אז ווען דער אויבערשטער בענטשט עלטערן מיט בנים ובנות איז דער ערשטער וואס פרעגט די שאלות איז דאס דער קטן שבהם.

ולהעיר מסה"מ תש"י דף 184: ביי הוד כ"ק רבינו הזקן פלעגן אלע קינדער פרעגן מה נשחנה דער מיטעלער רבי, רבי חיים אברהם, ר' משה און נאכדעם דער אייניקעל הוד כ"ק אדמו"ר הצמח צדק און אלץ מיטן זעלבן נוסח טאטע וכו'.

מנחם מענדל גורארי'
תות"ל מאנטריאל

כג. בהתוועדות ש"ק פ' מצורע ש.ז. ביאר כ"ק אד"ש שא"א לומר שהטעם למה לא הטמינו האמורים אבנים טובות ומרגליות בקירות בתיהם, הוא מפני שלא הי' להם אבנים טובות ומרגליות כלל, והביא ראי' מצרים, שבביזח מצרים לא הי' אבנים טובות ומרגליות, וראי' לדבר מפני זה שבנ"י לא הביאו אבני השוהם

ואבני המילואים אע"פ שהביאו כל שאר דברים, כי לומר שא' מז' אומות לא הי' להם אבנים טובות ומרגליות הוא דבר בלתי מובן כלל:

ויש להעיר בזה: א) ממש"כ בבראשית (ב, יא-יב) שם האחד פישון הוא הסבב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב. וזהב הארץ ההוא טוב שם הבדלח ואבן השהם. ופרש"י ד"ה פישון. "הוא נילוס נהר מצרים", הרי שבמצרים היו אבני שוהם.

ב) ברש"י חמות (טו, כב) ד"ה ויסע משה. הסיען בע"כ שעטרו מצרים סוסיהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות וכ"ל נראה מזה ג"כ שבמצרים היו אבנים טובות.

שמעתי שבנוגע להרש"י דפרשת בשלח הי' בזה מענה מכ"ק אד"ש והתוכן הי' דהאבנים טובות שבפרשת בשלח הי' מסוג אחר (שעטרו בהם סוסיהם) ואינו שייך להאבנים טובות המדובר כאן (מובן שאיני יודע אם המענה הוא בדיוק).

אבל לפיענ"ד נראה שלא הי' כוונת כ"ק אד"ש להכריע שבמצרים לא היו אבנים טובות וכו', כ"א להעיר דאף שמצינו שישראל לא הביאו אבני שוהם ואבני מילואים למשכן וא"כ עכ"פ יש מקום לומד שבמצרים לא היו אבנים טובות כו' אף שאינו מוכרח לומר כן כי הרי ישנם תירוצים אחרים לומר בזה (ראה לקו"ש חט"ז ע' 428) מ"מ בנוגע לז' אומות. בודאי לא מסתבר לומר שלא היו להם אבנים טובות ומרגליות.

הרב שמואל בן הרה"ח ר' צבי הירש ז"ל ברוקלין נ. י.

כד. בשאלה הנ"ל שאל למה נקט רש"י (ויקרא יד, לד) שהטמינו אמוריים דיקא. ויש להעיר ג"כ מהך דב"מ כה, ב, "מפני שיכול לומר לו של אמוריים הן, אטו אמוריים מצנעי כו'", וראה במאירי שם שכתב וז"ל: כמו שקבלנו באמוריים שהיו מטמינים בדרך זה עכ"ל.

שלום קדנר

כה. מה שנחבאר בשיחת ש"ק פ' תזריע ש.ז. הטעם על מה שרש"י אינו מפרש הכוונה ב"וכפר עלי" כי הבן חמש למקרא זוכר מה שלמד בפ' בראשית "בעצב חלדי בניס" שזה הי' מצד חטא עץ הדעת שבא כסיבת חוה ולכן בהולדה צריכים כפרה על חטא חוה (וזהו כמדומה לי בערך מה שנחבאר ע"ז). ולא הי' מובן לי כ"כ איך יבין הבן חמש למקרא מצ"ע שכל אשה צריכה כפרה על חטא חוה?

ואפשר שמאחר שאנו רואים שהענין של "בעצב תלדי בנים" שבא בסיבת חטא עה"ד מתקיים בכל הנשים ולא רק בחוה מזה מובן שבכולן שיין כפרה, ואפשר שזוהי ג"כ הכוונה לבמה שהוזכר ה"בעצב תלדי בנים".

וכן במה שנתבאר בש"ק פ' מצורע הטעם על מה שרש"י אומר "שהטמינו אמוריים" ואינו אומר "כנענים" כי הבן חמש למקרא זוכר מה שנא' בפ' לך לך "כי לא שלם עון האמורי" ולכן כשיצאו בנ"י ממצרים שאז הי' שלם עון האמורי וידעו שיפלו ביד בנ"י - הטמינו (זהו לכאוף בערך מה שנתבאר).

ולכאוף יש לשאול מאיך ידעו האמוריים מזה?

ונתבאר שהברית בין הבחורים הי' ידוע, וכך משמע מרש"י פ' וישלח ד"ה עכרחם(ל.ל.) "מסורת היתה ביד כנענים שיפלו ביד בני יעקב" ואף ששם ע"י כנענים? היינו מפני שהבטחת ברית בין הבחורים הי' על כל השבעה אומות אבל זה הי' תלוי בשום עון האמורי, ולכן רק האמוריים ידעו מזה כי הם ידעו שעונם לא שלם.

אבל לכאוף צ"ל זה גופא למה הי' תלוי פורענות כל הז' אומות רק בעון האמורי?

הרב פנחס קארף
- משפיע בישיבה -

כך. בגליון כ (פו) העיר הת' גדלי' שם טוב על הא דלפי הביאור דש"פ צו דמכריעים כפי הטרפא ועל מה שכ' רש"י בפ' תרומה כ"ה ל"ד משקדים כפתורי' ופרחי' זה אחד מחמשה מקראות שאין להם הכרע אין ידוע אם גביעים משוקדים או משוקדים כפתורי' ופרחי'.

ומה יש להעיר מבוזה:

(א) מה שכתב ולכאוף אפשר לומר דשם בפ' תרומה אינו יכול להכריע פשוט כפי הטרפא וכו', הנה כ"ז מפורש הוא בתוס' יומא נ"ב ע"ב ד"ה שאת.

(ב) על הפסוק מחר אנכי נצב הנה במכלחא הובאו ג' דעות (א) שנמשך למעלה, (ב) למטה, כמו שפי' רש"י, (ג) דעת איסי בן יהודה שזה אחד מחמשה מקראות שאין להם הכרע. ובוזה הרי הכריע רש"י. ע"כ לפירש"י מחר אינו אחד מן המקראות שאין להם הכרע, ואפשר לפרש"י המקרא החמישי זהו מה שהגמ' מביא הא דבעי רב חסדא וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות כבשים ויזבחו זבחים שלמים פרים או דלמא אידי ואידי פרים.

(ג) שם בגמ' על ויעלו עולות כבשים (בכתוב לא נאמר כבשי וזה כמו מאמר מוסגר) פרש"י ונ"מ לפסוק כאן את הטעם באתנחחא או דלמא אידי ואידי פרים ואין אתנחחא בטעם עולות אלא טעם גרש ויעלו עולות כדי שיחבר לשל אחריו, עכ"ל.

הרי להדיא שאין יכולים לומר לפרש"י דהטרפא מוכיח דלפי שיטת רש"י הא גופא בעי איך צ"ל הטרפא.

(ד) בפרש"י על התורה, כפי שנפסקו בפיוסוק הטעמים הנהוגים אצלינו הנה חוץ ממשוקדים א"א לפרש שום אחד מהכתובים בשני פנים. יוצא מכלל זה הוא הפסוק משוקדים אשר היות והוא נקוד בטעם הנק' פשטא קטן, שהוא מלך ולא משרת ונמצא בין הטעמים אתנחחא וטפחא שניהם מלכים אשר ע"כ ע"פ משפטי הטעמים אין לו הכרע.

הרב יודא קלר
ברוקלין, נ.י.

כז. בהמשך להערכתי בהקובץ דש"פ פקודי (וריה גם בהקובץ דש"פ השא) בענין צניעות בבריכת רחצה נפרדת ואי יש להקפיד שם בגילוי בשר (לאנשים ונשים) וגילוי שער (לנשים נשואות, אלמנות וגרושות) קודם הכניסה ואחר היציאה מן המים (ע"ש הדיוק בשיח ש"פ תרומה ש.ז. ובשו"ע אדה"ז ועוד) - העיר הגרש"ז אויערבאך שליט"א (ר"י קול תורה בעיה"ק ירות"ו) "מסתבר שצריכים להפשיט ולהתלבש סמוך לבריכה אך הואיל ומעולם לא הייתי שם אינני יכול לחוות דעת בזה". והגר"ש הלוי ואזנר שליט"א (אב"ד זכרון מאיר - ב"ב ומח"ס שו"ת יבט הלוי) העיר "עיינן שבת מא, א כל המניח וכו' רבנן דבי ר' אשי כי נחתי זקפי כי קא סלקי שחי וע"ש ברש"י ד"ה כי נחית לנהר ואין כאן משום צניעות מוכח דפניו כלפי העם איכא צניעות לכו"ע אבל רק בכיסוי מקום המילה חששו לחד מ"ד אבל מ"מ בלא מלבושים אין קפידה ומקום לחלק בזה בין אנשים לנשים כמובן. ובכל אופן יש מקום להחמיר בזה וכן נוהגים הרבה צניעות".

ומענין לענין באותו ענין הנה ע"ד "שערות הצדעים" (ליד האזנים) של נשים נשואות (ואלמנות וגרושות) דאסור לגלותן כ"א בצינעה בנוכחות בעלה בלבד וכמבואר (בשלשה מקומות) בתשובות אדמו"ר הצ"צ נ"ע (ובמ"א נתבאר בארוכה השקו"ט ודעת שאר הפוסקים בזה) - אמנם איכא כמה נשים שיש להן שערות צומחות עד לחי התחתון בסוף האוזן (או גם למטה מזה) ויש לברר מהו שיעור שער הצדעים המחוייב בכיסוי ואם יש לדמותו לשיעור פאות הראש דאנשים ביו"ד סי' קפא ס"ט [ועי' שו"ת צ"צ חיו"ד סי' צג סק"י]. והעיר הגרש"ז אויערבאך שליט"א "בנוגע לשער הצדעים שהוא עד למטה מסחבר דכיון שאין זה כרגיל וחשיב כפנים דאין להחמיר". והגר"ש הלוי ואזנר שליט"א העיר "בענין שער הצדעים דאיכא כמה נשים אשר להן שערות צומחות עד למטה בלחי התחתון בסוף האוזן או גם יתירה מזו מה שיעור שער הצדעים המחוייב בכיסוי, הנה דעת המהר"ם אלשקר סי' לה ומג"א סי' עה

וחת"ס או"ח סי' לו ידועים בזה וכך עלינו להחמיר כדבריהם. ואיברא לכאורה נראה דגבול בזה סוף האוזן למטה דעד שם עדיין בגדר פאת שער הראש ובפרט אם עיקר הצמיחה מלמעלה. אבל קרה שאשה יש לה צמיחה גם מלמטה לאוזן במקום שלאנשים כבר יצא מגדר פאות הראש והצדעים ונכנס בגדר מקום הזקן בהא לא קאמרי גאונים הנ"ל כיון דעיקר הצמיחה משם ואין שערות הללו בגדר שערך כעדר העזים שמדבר משערות שהן גורמות יצר לא הנ"ל. [נראה להעיר משו"ת ארץ צבי סי' ג סק"ה שתמה למה החמיר המחבר ביו"ד שם כדעה יחידה דשיעור פאות הראש באנשים עד למטה מן האוזן. וא"כ בנשים אולי נאמר - הבו דלא לוסיף עליה (שבועות מח, ב). ועי"ל.]

הרב משה ניסן
- ברוקלין נ.י. -

ש ו נ ו ת

כח. כשהייתי בכפר חב"ד בקיץ ה'תשמ"מ אמר לי א' מחברי שכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לא' מחבריו לבדוק את התפילין שלו וכשהסופר החזיר לו את התפילין שלו אמר לו הסופר שהסתומות שלאחרי פ' שמע ולפני פ' והי' אם שמע הם אינם לפי שיטת כ"ק אדה"ז (בסי' ל"ב קונ' אחרון ס"ק י"ב) וכשכתב את מה שהסופר אמר לו לכ"ק אדמו"ר שליט"א ענה לו כ"ק אדמו"ר שליט"א "אנו אין לנו אלא דברי כ"ק אדה"ז".

לאחרונה כשבדקתי זוגות תפילין וראיתי שרובם אינם לפי שיטת אדה"ז בקו"א הנ"ל נכנסתי אצל א' מסופרי אנ"ש שי' (אצל מי שלמדתי ספרות) והוא אמר לי: א) בטח מה אתה רוצה שכ"ק אד"ש יענה לו לעשות ח"ו היפך משיטת אדה"ז. ב) אם הסופר הזה רוצה לעמוד על פרט זה יש עוד על מה לעמוד ולכלל לראש שהקלף לא נעשה לפי שיטת אדה"ז. פי', יש מחלוקת אם עיבוד עורות דאורייתא או דרבנן וממילא יש חילוק בנוגע ברירה מפני שבדאורייתא אומרים אין ברירה ובדרבנן אומרים יש ברירה. ומה שנוגע כאן הוא לפי שיטת כ"ק אדה"ז וכ"ק אדמו"ר הצ"צ עיבוד עורות דאורייתא וממילא כשמשימים העור לתוך הסיד שאז עיקר העיבוד לשמה שצריכים להגיד לשם קדושת... (עי' סי' ל"ב סעי' יו"ד) צריכים לקדש אותו במפורש לשם מה שצריכים הקלף הזה, או לקדש אותו לשם קדושת ס"ה מפני שיש בכלל מאתיים מנה (עי' סי' ל"ב סי"א) ואף א' לא עושה הקלף באופן בזה - חוץ מאלו שעושים הקלף לפי שיטת אדה"ז והצ"צ - אלא מקדשים הקלף על התנאי.

מהנ"ל מובן שאם רוצים לעמוד על פרט א' שזה לא לפי שיטת אדה"ז יש לך פרטים הרבה כנגדך על מה לעמוד וממילא כמו

שומרים "אדער גאר אדער גארנישט". העיקר הוא שאה"נ הסתומות שלפני פ' והי' אם שמוע ולאחרי פ' שמע צריכים להיות לפי שיטת אדה"ז בקו"א הנ"ל אלא אם הם לפי שיטת הס"ז הם ג"כ כשרים.

(ב) ומענין לענין באותו ענין: להוי ידוע שזה מה שיוצא החוצה מהיו"ד של הקשר של יד צריך להיות לו שיעור דהיינו, לפי שיטת הרה"ג והרה"ח וכו' ר' אברהם חיים נאה, מענטימעטער (סימן א').

ועי' בהערות שבסוף ח"א של ספרו קצות השלחן בקשר לז"ג.

(ג) בקשר לברית מילה שמעתי מהרה"ג והרה"ח התמים ר' זלמן שמעון שליט"א דווארקין שבליובאוויטש נהגו להדליק הרבה נרות לא רק בהבית שהי' שמה הברי"מ אלא גם בבית הכנסת. בבית הכנסת הדליקו כשהגיעו לזכרות עמו הברית...

דוד מנדלבוים
- תות"ל 770 -

כט. יום חמישי, ה'כסלו, ויצא - והנה סולם מוצב ארצה

-תפלה היא סולם ההתקשרות -:ראה התחלת סדרה דשבוע זו.

שבת, ז'כסלו, ויצא - שלש חכמות הן:...חכמת הגברת

הצורה על החומר הורא במעלת חומר מזוכך ובמעלת הצורה

שנקבעה בהחומרי והתכללותם יחד -:ראה שיעור תניא דיום

זה: תכלית ההשתל' להתגלות אור עליון למטה ולא לעלות

התחתון למעלה שזה אינו אלא לפי שעה ואף גם זאת דוקא

עליות הכלים לאורות עליונים היא מעלת השבת ויוה"כ.

יום רבעי, יא כסלו, וישלח - מהגהות אמו"ר על הסידור...

ח"ב ד"ה עד הגל(פח,ד): "לרבנן נהלכה כר"י שבירך" (גיד הנשה)

ניתקן לרב אם בירך -:ראה שיעור חומש דיום שלפני זה:

ע"כ לא יאכלו בני אה גיד הנשה גו'.

יום חמישי, יב כסלו, וישלח, - ברכת שפטרני -:ראה

שיעור חומש דיום זה: ויקחו שני בני יעקב גו' איש חרבו.

וראה מדרש ילקוט שמעוני רמז קלה: בני י"ג שנה היו.

מקובל בידינו בשם הבעש"ט ... כששומעים דבר לא טוב על

א' מישראל ... צריך להצטער רב כי א' מהם הוא בודאי לא

טוב:אם נאמת הדבר שמספרים על פלוני הלא הוא לא טוב

ואם אינו אמת הלא המספר נמצא במצב לא טוב- להעיר משיעור

חומש דיום זה: ויתעצבו האנשים גו'. וראה פירש"י ד"ה

וכן לא יעשה... שהאומות גדרו עצמן מן העריות.

יום ראשון, טו כסלו, וישב - בתו"א ד"ה וישב:-
שיעור חומש דיום זה.

רבינו הזקן סיפר לבנו אדהאמ"צ: דער זיידע (הבעש"ט) האט

געזאגט אז מ'דארף האבען מס"נ אויף אהבת ישראל אפילו

צו א אידען וועלכן מ' האט ניט געזעהן - ראה שיעור

חומש דיום זה: והוא נער אח גו'.

יום שני, טז כסלו, וישב - יסוד עקרי בשיטת

חב"ד... אשר המוח שליט על הלב... ישעבד את הלב לעבודת

השני"ת:- ראה שיעור תניא דיום זה: שיתגלה או"א ס"ב"ה...

חוך פנימי' נקודת הלב ע"י המשכת... חכמה עילאה...

יום שלישי, יז כסלו, וישב - חסידות חב"ד פותחת

שערי היכלי בינה לידע... את מי שאמר והי' העולם בהשגה

שכלית מעוררת רגשי הלב להתפעל באותה מדה שבלב המתחייבת

מהשכלה זו - ראה שיעור תניא דיום זה: חובה של תורה ממש

למביני מדע תועלת ההתבוננות ועומק הדעת קצת כ"ח לפוס

שעו"ד בסדור שבחו של מקום ב"ה לעורר בהן האהבה המסותרת

בלב כל ישראל.

יום רביעי, יח כסלו, וישב - הצ"צ כותב: אהבה דבחי'

ועמך לא חפצתי... דהיינו למהו"ע ית' ממש וכן הי' נשמע

הלשון ממו"ר נ"ע (רבינו הזקן) בדביקותו שהי' אומר בזה"ל:

איך וויל זע גאר ניסט איך וויל ניט דיינן ג"ע איך וויל

ניט דיינן עוה"ב כו' איך וויל מער ניט אז דיר אליין -

ראה שיעור תניא דיום זה: ופנימי' השבת היא הכוונה בחפלת

השבת ובח"ת לדבקה בה' אחד.

ע"פ הכלל דנעוץ סופן בחחילתן ותחב"ס (ראה גם שיחת

ש"פ בשלח תשמ"א וש"נ) להעיר: החחלת הלוח "היום יום...

(קטע הג' בהפתיחה): להמשיך בחי' עומק ופנימי'... מבחי'

פנימי' ועצמות או"א ס"ב"ה שיאיר בנפשנו אשר כל עצמותינו

(ר"ל כל מציאותינו, העינים וההתפשטות כו') יהיו אליו ית'

לבד.

סיום וחום הלוח: אהבה דבחי' ועמך לא חפצתי (היינו)

שלא לחפוץ שום דבר זולתו ית'... אלא תהי' האהבה רק לנו

ית' לבד דהיינו למהו"ע ית' ממש.

מיכאל אהרן זעליגזאן

תות"ל-770

לזכות

הת' לוי שיחיו

לרגלי הכנסו לעול המצות

ביום ד', ב' דחומ"פ ח"י ניסן ה'תשמ"א

ולזכות

אחיו: מנחם מענדל ושלום דובער שיחיו

אחותו: חנה תחי'

נרפס ע"י

הוריהם

הת' ר' יוסף בן ציון וזוג' נחמה רחל שיחיו רייצעס

זקנו

הרב התמים ר' שמואל יצחק שי' רייצעס

הרה"ח ר' חיים יהושע שי' פשעמיש

זקנתו הרבנית

יהודית בת מלקא לרפוי"ש

כתובת המערכת :